

İlk yayınlandığından itibaren dokuz yılda otuzdokuz kez değişen Lisans Yönetmeliği, sadece 2010'da yapılan ondört adet tarife tebliği ya da güç dengelerine göre kılı kırk yararcasına yapılan Gelir Paylaşımı yöntemleri tıpkı Deli Dumrul'un Köprüsünün başındaki tutumu gibidir; Beklenen gelir (tahahüt edilen) düşünce tarife yapısıyla oyna. Halk toplamda daha az elektrik kullandıkça daha çok öde.

EPDK 07 Aralık 2011'de uzun bir duyuru ile Tüketici Hakem Heyetlerinin faturaya müdahale etmesini eleştirerek bu oluşumların yetki gaspı yaptığını belirtirken, "Kaçak Kayıp" olgusunu ayrıştırması ile tanımlamakta ve **"Yukarıda belirtilen Kanun ve ikincil mevzuat hükümleri esas alınarak tüketicilere sunulan elektriğin kesin-tisiz sağlanabilmesi için her bir dağıtım bölgesinin kayıp-kaçak oranları dikkate alınarak elektriğin üretilmesi gerekmektedir. Üretilen elektriğin maliyetinin tüketicilere yansıtılması, faaliyetin doğal sonucudur. Kurumumuz ilgili mevzuat gereğince kayıp kaçak miktarına ilişkin maliyetin müşterilere yansıtılmasını öngörürken ..."** demektedir. İfadeye bakarsanız, ilgili mevzuat sanki EPDK'dan farklı bir yerde hazırlanmaktadır. Sanki Tarifeler Yönetmeliğinin ilgili yerlerine 31 Aralık 2010 tarihinde "Ka-

yıp kaçak enerji miktarı perakende satış lisansı sahibi dağıtım şirketleri tarafından temin edilir." ifadesi EPDK tarafından konulmamıştır. Ve hatta EPDK "... diğer yandan kaçakların sıfırlanmasına ve teknik kayıpların makul seviyeye indirilmesine ilişkin gerekli düzenlemeleri yapmaktadır." ama nasıl bir düzenlemeyse ihaleyi alan şirketlerin ihaleyi alırken taahüt ettiği iyileştirme çabalarını, sözleşme hükümleri ile belirlenmiş olan gelir artımı için iyileştirme oranlarında yükselme beklentisinden bağımsızlaştırmaktadır.

Hatta toplayamadığı geliri de sorunsuz olarak toplayabildiği kişilerinin üzerine kayıp kaçak bedeli olarak yığıma becerisini göstermesine de fırsat tanımaktadır.

EPDK "kayıp-kaçak" bedellerini fatura düzenlemesinin içine koyarak yetki aşımına gitmiştir. Kurul kamu, ticaret ve özel hukuk ihlalleri yapmıştır. Bir yandan yaptığı düzenleme ile kamunun gelirlerinde azalma yaratırken -Kayıp/Kaçak oranının azalma sağlandığı durumda kamunun payında azalma olacaktı. Azalma sağlanamaması durumunda ise dağıtım bölgesini alan şirketin gelir oranı azalacaktı- diğer yandan tüketicilerin haklarını koruyan sözleşme hükümlerini- Kayıp/Kaçak bedelini tüketiciye yansıtılmayacaktı-, ihaleye giren ve kazanamayan firmalar açısından da ihale koşullarını değiştirmiştir -kayıp/kaçığın diğer tüketicilerden tahsil edileceğini

bilselerdi belki de kazanabilecekleri bir fiyat atacaktı. İhaleye katılan firmalar dağıtım bölgesini enine boyuna incelemiş ve var olan durumu bilerek gelir paylaşım beklentilerine göre bir gelir oranı talebinde bulunmuştur. Yaşanılan durumda ise alıcılar talep ettiklerinin, dolayısı ile beklentilerinin üzerinde bir gelir sağlamaktadır.

Yeri gelmişken, tarifelerde hizmet olarak sunulan şeylerin gerçekte bir hizmet olup olmadığına değinelim. "Parakende Satış Hizmeti" ile perakende şirketinin kar bedeli bir hizmetmiş gibi gösterilmektedir. Yine perakende satış hizmeti için sayaç okuma bedeli gibi elektrik parakendecisi firmanın tüketilen elektrik miktarını belirleme araçları tüketici açısından nasıl bir hizmet olabilir ki. **Üstüne üstlük sayaçları okutmadan tüketilen enerjiyi sadece tahmin ederek yaratılan**

bir hizmet Çünkü, EPDK son zamanlarda yaptığı bir değişiklikte yılda sadece bir kaç kez sayaç okunarak dönemsel (aylık) fatura hazırlanmasının yolunu açmıştır. EPDK'nın parakendeci firma açısından sayaç başı maliyet söz konusu iken, sayaç okuma işini faturada kurus/kWh birim fiyatı ile belirlemesi, parakendeci firmalara faaliyet dışı gelir sağlamaktadır ki bu gelir ayrıca vergilendirilmesi gerektiği halde maliyece göz ardı edilmektedir.

Gerek kanunda gerekse yönetmeliklerde açıkça yatırım maliyetlerinin tüketiciye yansıtılmayacağı kuralı belirtilmesine rağmen EPDK çıkarttığı tarife tebliğleri ile bu kuralı çiğnenmektedir; bir yandan "şebeke yatırım

Gerek kanunda gerekse yönetmeliklerde açıkça yatırım maliyetlerinin tüketiciye yansıtılmayacağı kuralı belirtilmesine rağmen EPDK çıkarttığı tarife tebliğleri ile bu kuralı çiğnenmektedir; bir yandan "şebeke yatırım maliyetlerini içermez." ifadesi yönetmeliklerde bulunurken, diğer yandan "... ve yatırım farkı düzeltme bileşeninden oluşan düzeltme bileşenleri toplam tutarının, lisansların sona ermesi veya iptali durumunda dağıtım tarifelerine yansıtılmasını sağlamak üzere gerekli düzenlemeler Kurumca yapılır." ifadesi de aynı yönetmelikte bulunabilmektedir.

maliyetlerini içermez.” ifadesi yönetmeliklerde bulunurken, diğer yandan “... ve yatırım farkı düzeltme bileşeninden oluşan düzeltme bileşenleri toplam tutarının, lisansların sona ermesi veya iptali durumunda dağıtım tarifelerine yansıtılmasını sağlamak üzere gerekli düzenlemeler Kurumca yapılır.” ifadesi de aynı yönetmelikte bulunabilmektedir. Bu tür ifadeler mevzuatın bir çok yerinde geçmektedir. Enerji tesisini satın alırken ödenen ücretlerin maliyetlere yansıtılması da ayrı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun amaç maddesi;

“MADDE 1— (1) Bu Kanunun amacı; elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanmasıdır.”

eylemiştir. Ama, bir bakalım öyle mi?

Bu durumu daha net olarak anlayabilmek için biraz rakam karşılaştırmaları yapmamız gerekiyor: Yıl 1971 TEK'in birinci yılı ortalama üretim maliyeti 1.07 Cent/kWh, iletim maliyeti 0.26 Cent/kWh, dağıtım maliyeti 0.14 Cent/kWh iken bu maliyetler üzerinden satış fiyatı ise 1.33 Cent/kWh olarak belirlenmiştir; 1993 yılında 1973 petrol krizinin, iletim-dağıtım sisteminin genişlemesinin ve enflasyonun etkisi ile üretim maliyeti 3.228 ¢/kWh değerine, iletim maliyeti 0.476 ¢/kWh değerine dağıtım maliyeti de 2.359 ¢/kWh değerine yükselmiş ve satış değeri vergiler dahil 9.06 ¢/kWh olarak belir-

lenmiştir (esasen, 1989 yılında Dünya Bankası'ndan TEK'in aldığı bir kredinin maddelerinden biri nedeniyle elektrik enerjisinin satış fiyatı 9 Cent/kWh'in altına düşürülememektedir). 2010 yılında ise EÜAŞ'nin yıllık raporunun incelenmesi sonucunda EÜAŞ'ın ortalama

üretim maliyeti olarak 4.22 ¢/kWh değeri bulunuyor. İletim maliyeti ise TEİAŞ verilerinde 0.365 ¢/kWh olmasına rağmen iletim gideri olarak EPDK 0.461 ¢/kWh olarak belirlemiştir. Gerçekleşen gerçek dağıtım maliyeti konusunda elimizde değerlendirebileceğimiz veri bulunmamaktadır. Ancak, EPDK dağıtım bedeli olarak 3.276 ¢/kWh değerini belirlemiştir. Bu durumda da satış fiyatı vergiler hariç 15.103 ¢/kWh olarak karşımıza çıkmaktadır. Ele aldığımız yıllarda ABD, Japonya, gibi ülkeler de satış fiyatlarının %30 gibi bir bantta seyrettiğini görüyoruz. Özelleştirme-serbestleştirme uygulamalarının yoğunlaştığı ülkelerde (özellikle Avrupa ülkelerinde) ise bize benzer bir seyrin oluştuğunu görüyoruz. Maliyetlerin fazlası ile değişmediği düşünülür ise bu sonuçların “elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması...”

durumunu yaratmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Elektriğin perakende satış faturalarında bulunan Kayıp-Kaçak Bedeline dair Kahramanmaraş'daki bir Tüketici

Hakem Heyetinin aldığı karar sonrası oluşan ilgi dolayısı ile EMO Ankara Şube Yönetimi Enerji Komisyonu'ndan bültende yayınlanmak üzere konuyu değerlendiren bir yazı yazılmasını istedi. Komisyon başkanı benden bu yazıyı yazmamı talep ettiğinde basit bir fatura incelemesi yapacağımı bir iki yönetmelik inceleyerek yazıyı hazırlayabileceğimi düşünüyordum. Ancak, bir yönetmelik okuyunca hiçte kolay bir iş üstlenmediğimi anladım. Dokuz yılda otuzdokuz kez değiştirilmişti, bu yönetmeliğin ve bağlı mevzuatın sürekli olarak neden değiştirildiğini anlamaya çalıştığım da ise konularında uzman mali müşavir, avukat gibi

çeşitli mesleklerden kişilerin yardımına ihtiyaç duydum. Aciliyetinden dolayı konuyu daha derinleştirmeden bu yazıyı burada bitiriyorum. Konunun değişik yönlerinin irdelendiği başka yazılarla buluşmak üzere hoşçakalın.

“Perakende Satış Hizmeti” ile perakende şirketinin kar bedeli bir hizmetmiş gibi gösterilmektedir. Yine perakende satış hizmeti için sayac okuma bedeli gibi elektrik parakendecisi firmanın tüketilen elektrik miktarını belirleme araçları tüketici açısından nasıl bir hizmet olabilir ki.

